

2020

EUSRAT

műhelytanulmányok

2020

EUSTRAT

műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor:

Dr. Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	6
---------------------------------	---

Biztonság- és védelempolitika

Tárnok Balázs

A Bizottság bemutatta a migrációs paktum új tervezetét – továbbra is a migráció menedzselése és nem annak megállítása a cél	12
---	----

Miszlivetz Áron James

Elnöki ügyek: transzatlanti partner vagy védelmi szövetséges?	19
---	----

Demokrácia és jogállamiság

Navracsics Tibor

Demokrácia és járvány	23
-----------------------	----

Gát Ákos Bence

Az Európai Unió és a jogállamiság: az elmúlt évtized trendje	28
--	----

Petri Bernadett

Münchhausen báró a mocsárban – Az Európai Parlament áprilisi távolsági plenáris ülése a koronavírus elleni küzdelemről	37
--	----

Pató Viktória Lilla

EYE 2020 – az Európai Ifjúsági Rendezvény és a részvételi demokrácia	44
--	----

Navracsics Tibor

Beszéd az Európai Unió állapotáról	51
------------------------------------	----

Kalas Vivien

Közérdek vagy önérdék? – Az Európai Parlament választási reformról szóló javaslata	54
--	----

Digitalizáció, innováció és tudományfejlesztés

Pató Viktória Lilla

Nemek közötti egyenlőtlenség a digitális térben, a Digital Gender Gap	58
---	----

Pató Viktória Lilla

Újabb mérföldkőhöz érkezett az Európai Bizottság a Digitális Európa felé vezető úton	63
--	----

Gazdaság és pénzügy

Máthé Réka Zsuzsánna

Skizofrén csiga a nyeregben?	69
------------------------------	----

<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal	74
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Mire lesz több és mire kevesebb pénz?	78
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Felértékelődött a régiók szerepe	82
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
K mint katasztrófa?	85
<i>Kalas Vivien</i>	
Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért	88
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Szegény Európa egyre szegényebb	92
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Csőbörből vödörbe: krízisből válságba?	96
<i>Petri Bernadett</i>	
Lehetetlenre nem szabad vállalkozni – uniós zöldpolitikai célok és a kisvállalkozások jövője	99

Kisebbségpolitika

<i>Varga Csilla</i>	
Megemlékezés vagy ünneplés? – Trianon a szomszédainknál	105

Oktatás és kultúra

<i>Kalas Vivien</i>	
Tanulmányi mobilitás: tovább nő a különbség Kelet- és Nyugat-Európa között?	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az európai oktatáspolitikai új irányvonalai	113
<i>Kalas Vivien</i>	
A tagállamok oktatási és képzési eredményei a 2020-as célok tükrében	117

Szomszédságpolitika

<i>Miszlivetz Áron James</i>	
Zágrábtól Záhgrábig: Csúcson a Nyugat-Balkán?	121

Uniós intézmények

<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői immunitás az Európai Parlamentben – A mentelmi jog alkalmazásának aktualitásai	124

<i>Petri Bernadett</i>	Érzékcsalódás vagy integrációra mért ütés – miről is szól tulajdonképpen a Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntése?	134
<i>Petri Bernadett</i>	Luxemburg kontra Strasbourg – jogértelmezési bizonytalanságok a tranzitvonalak vitáiban	144
<i>Petri Bernadett</i>	Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetetlenségi vizsgálata	158
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Parlament és a kiéheztetés politikája – néhány gondolat Katarina Barley nyilatkozatának margójára	164
<i>Petri Bernadett</i>	Időközi alelnökválasztás az Európai Parlamentben és a D'Hondt-rendszer aktualitásai	171
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Unió 2020-ban V. – Az Európai Parlament	177

V4

<i>Tárnok Balázs</i>	Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre?	186
----------------------	---	-----

English studies

<i>Áron James Miszlivetz</i>	Reimagining European Enlargement: A New Way Forward?	192
<i>Balázs Tárnok</i>	Impact of the Coronavirus on ECI Procedures – Will the Commission Extend Deadlines?	195
<i>Áron James Miszlivetz</i>	External Remedy for a Pandemic: Supporting the Eastern Partnership	201
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Macro-financial Assistance in Challenging Times: The EU in Ukraine	205
<i>Balázs Tárnok</i>	Slovakia Still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union	210
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Western Balkans at the Door: The New Enlargement Package	217

Szerzők rövid szakmai életrajza

Gát Ákos Bence a Párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász, politológus és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a Duel Amical – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója. Kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az Európai színtéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

2020 januárjától a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSRAT) munkatársa.

Főbb kutatási területei közé tartozik az Európai Tanács döntéshozatala, az európai uniós demokrácia, a jogállamisági kérdések, illetve az Európai Unió oktatáspolitikája.

Dr. Máthé Réka Zsuzsanna PhD előbb kommunikációt, valamint német nyelvet és irodalmat tanult, később okleveles közgazdász végzettséget szerzett közintézmények menedzsmentje szakirányon a Michigan State University és a Babes-Bolyai Tudományegyetem közösen működtetett mesterképzésén. Tanulmányait a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában

Szerzők rövid szakmai életrajza

folytatta, a képzés keretein belül ösztöndíjjal tanult a prágai Károly Egyetemen. Doktori tanulmányaival egy időben ösztöndíjasként tanult a College of Europe mesterképzésén, ahol európai politikatudomány és közigazgatás szakon végzett. Felsőfokú tanulmányait román, német, angol és francia nyelveken végezte.

Tudományos tevékenysége során országos kutatói pályázatot nyert 2014-ben, amelynek szakmai felügyelője a Magyar Tudományos Akadémia volt, valamint 2017-ben az Új Nemzeti Kiválóság Program ösztöndíjpályázatán nyert doktorjelölt kategóriában. Számos nemzetközi konferencián adott elő, és több hazai és nemzetközileg is jegyzett folyóiratban megjelent publikációja van. Oktatott a Budapesti Corvinus Egyetemen és a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen.

Kutatóként dolgozott az NKE Amerika Tanulmányok Kutatóintézetben, munkáját 2020-tól az Európa Stratégia Kutatóintézetben (EUSTRAT) folytatja. Itt elsősorban a gazdasági és pénzügyi, valamint kohéziós politikákkal foglalkozik, de a szakterületei közé tartozik a szociális politikák, a nyilvános diplomácia, az európai és amerikai identitás, a társadalmi mozgalmak, valamint a társadalmi tőke is.

Miszlivetz Áron James 2012–2015 között a leideni egyetem nemzetközi tanulmányok (BA) hallgatója, majd 2018-ban a bruges-i College of Europe, Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia szakirány ösztöndíjas mesterhallgatója. Diplomamunkáját az EU antikorrupciós tevékenységéről írta az ukrán védelmi szektorban, amely során elnyerte a legjobb antikorrupciós témájú szakdolgozat díját. 2018-tól az Európai Unió Ügyekért Felelős Államtitkárság főosztályvezető-helyetteseként, jelenleg a kabinetben segíti a magyar EU-s szakpolitikák koordinációját. 2020 márciusától a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Európa Stratégia Kutatóintézet kutatója. 2021 márciusától az Európai Bizottság Szomszédsságpolitika és Bővítés Főigazgatóságán kiküldött nemzeti szakértőként segíti a Bizottság munkáját.

Kutatási témái: EU-s szomszédsságpolitika, Keleti Partnerség, Nyugat-Balkán, EU-s biztonság- és védelempolitika, EU–NATO-kapcsolatok.

Dr. Navracsics Tibor 1990-ben szerzett diplomát az ELTE Állam- és Jogtudományi Karán. 1999-ben doktorált az ELTE ÁJK-n politikatudományból. 2006-tól 2014-ig a Fidesz országgyűlési képviselője és frakcióvezetője volt. 2010 és 2014 között közigazgatási és igazságügyi miniszteri és miniszterelnök-helyettesi pozícióit

Szegény Európa egyre szegényebb

Az Európai Bizottság közzétette a 2020-as őszi gazdasági előrejelzését.¹ A következő két évben nem várható, hogy az Európai Unió gazdasági teljesítménye visszaálljon a világjárványt megelőző szintre.

Az új koronavírus-járvány miatt „háborús időkhöz” hasonló gazdasági intézkedéseket kellett bevezetni az Unióban. Az európai gazdasági tevékenység egyszerre kellett megbirkózzon a kínálati és keresleti sokkal, aminek nagyon súlyos társadalmi-gazdasági következményei lettek. Bár a nyáron valamenynyire javultak a gazdasági tevékenység mutatói, az őszi újabb járványügyi korlátozó intézkedések lehetetlenné teszik, hogy a gazdaság a tavalyi év hasonló negyedévi teljesítményét elérje.

Mi több, az előrejelzések szerint a neheze csak most jön. A tagállamok szakpolitikai intézkedései, valamint az uniós szintű kezdeményezések valamenynyire enyhítették a világjárvány munkaerőpiacokra gyakorolt hatását. A végrehajtott intézkedéseknek köszönhetően – például a csökkentett munkaidős foglalkoztatás, illetve a kis- és középvállalatoknak nyújtott támogatások – a 2020-ban mért munkanélküliségi ráta mérsékelt maradt a gazdasági tevékenység visszaeséséhez képest. Ezek az intézkedések azonban ideiglenesek, és a munkanélküliség 2021-ben várhatóan emelkedik, hiszen a tagállamok fokozatosan megszüntetik a támogatási intézkedéseket. Az uniós átlaghoz képest az euróövezet munkaerőpiaca némileg több nehézséggel kell majd szembenézzen. 2021-ben 9,4%-os munkanélküliségi rátával számolnak, és ez 2022-re sem csökken a világjárvány előtti szintre. Az előrejelzések szerint Magyarország esetében is megnövekedik a munkanélküliek aránya, de a számítások szerinti legrosszabb forgatókönyv esetében is, a jövő évben 4,4%-kal kell számolnunk, míg az uniós átlag 8,6% lesz.

Ezzel párhuzamosan, a következő két évben az euróövezetben és az unióban is a megugró munkanélküliségen kívül hosszú távon az infláció negatív hatással is számolnunk kell. 2020-ban a kőolaj árának augusztusi zuhanása következtében az általános infláció negatív tartományba került. A vendéglátáshoz kapcsolódó szolgáltatások és az ipari termékek iránti kereslet megcsappant, így

¹ European Commission: *European Economic Forecast Autumn 2020*. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2020.

Szegény Európa egyre szegényebb

a gyenge kereslet, a munkaerőpiaci pangás és az erős euróárfolyam leszorította az árakat. Az előrejelzések szerint az infláció 2021-ben megközelíti a járvány előtti arányokat – elsősorban az Európai Központi Bank mandátuma miatt. Hazánkban a várható infláció sajnos az uniós vagy az euróövezeti átlagánál magasabb lesz.

Az előrejelzés legfontosabb gazdasági mutatóit az alábbi táblázat foglalja össze.

1. táblázat: Az őszi gazdasági előrejelzés legfontosabb mutatói az euróövezet, az Európai Unió és Magyarország tekintetében

Gazdasági mutató		2019	2020	2021	2022
		(%)			
Euróövezet	Munkanélküliség	7,5	8,3	9,4	8,9
EU		6,7	7,7	8,6	8,0
Magyarország		3,4	4,4	4,4	3,9
Euróövezet	Infláció (harmonizált fogyasztói árindex, HICP)	1,2	0,3	1,1	1,3
EU		1,4	0,7	1,3	1,5
Magyarország		3,4	3,4	3,3	3,0
Euróövezet	Államháztartási hiány	0,6	8,8	6,4	4,7
EU		0,5	8,4	6,1	4,5
Magyarország		2,1	8,4	5,4	4,3
Euróövezet	Államadósság	85,9	101,7	102,3	102,6
EU		79,2	93,9	94,6	94,9
Magyarország		65,4	78,0	77,9	77,2
Euróövezet	GDP	1,3	-7,8	4,2	3,0
EU		1,5	-7,4	4,1	3,0
Magyarország		4,6	-6,5	4,0	4,5

Forrás: a szerző szerkesztése https://ec.europa.eu/info/autumn-economic-forecast-2020-infographic_en és https://ec.europa.eu/economy_finance/forecasts/2020/autumn/ecfin_forecast_autumn_2020_hu_en.pdf alapján

A járvány megfékezése, illetve a gazdaság támogatása céljából bevezetett rendkívüli monetáris intézkedések és egyéb bevezetett szakpolitikák miatt emelkedtek a szociális és egészségügyi kiadások, ugyanakkor csökkentek az adóbevételek. Ennek következtében várható az államháztartási hiány drasztikus mértékű növekedése. Az euróövezet GDP-arányos összesített államháztartási hiánya a 2019. évi 0,6%-ról 2020-ban megközelítőleg 8,8%-ra fog ugrani, és alig 2022-re csökkenne 4,7%-ra, ami még mindig csaknem ötszöröse a tavalyi évben

mért értéknek. Az Unió átlagának államháztartási hiánya is hasonló arányban növekszik. Ehhez képest a Magyarországot érintő előrejelzés azt valószínűsíti, hogy az államháztartási hiány már 2021-ben az uniós átlagnál alacsonyabb lesz.

Az Európai Unióban tapasztalt államháztartási hiány drasztikus megnövekedésével összhangban a Bizottsági előrejelzés azt valószínűsíti, hogy a GDP-arányos összesített államadósság is emelkedni fog. Ezt leginkább az euróövezet országai esetében valószínűsíti, hiszen számos tagállam (Görögország, Olaszország, Portugália, Belgium, Franciaország, Ciprus és Spanyolország) GDP-arányos államadóssága a pandémia előtt is jóval meghaladta² az uniós 80%-os átlagot. A világválság előtt az uniós átlagnál alacsonyabb, ám a koppenhágai kritériumokban meghatározott 60%-nál magasabb volt Magyarország GDP-arányos államadóssága. Az itthon bevezetett szakpolitikák is várhatóan megnövelik az államadósságot, ám Magyarország esetében a valószínűsített legmagasabb érték (78%) is elmarad az uniós átlaghoz képest.

A gazdasági sokk hatására az uniós gazdasági növekedés 7,4%-kal zsugorodott, de az előrejelzések szerint jövőre már 4,1%-os növekedést is mutathat. Az elemzés szerint ez elmarad a világgazdaság növekedési mutatóitól: az Uniót nem számolva, a világgazdaság 2020-ban 3,8%-kal zsugorodott, és 2021-re 4,7%-os bővülést jeleztek. Nagyjából egy százalékkal tér el az átlagtól az Egyesült Államok 4,6%-os GDP-csökkenése, valamint a jövő évre várható 3,7%-os növekedése. A tanulmány szerint a válság legnagyobb vesztese az Egyesült Királyság, amely uniós tagságának felfüggesztése óta nem tudott az Unióval kölcsönösen elfogadható gazdasági megállapodást kötni. Esetükben 10,3%-os GDP-csökkenéssel számol a jelentés, és 2021-re mindössze 3,3%-os növekedést valószínűsítene. Ezzel párhuzamosan az igencsak súlyos korlátozásokat érvénybe léptető Kína gazdasági növekedése lelassult 2,1%-ra, de még így sem került negatív tartományba. 2021-re viszont ismét 7,3%-os növekedésre számítanak a gazdasági elemzők. Még ennél is látványosabb India várhatóan 7,6%-os gazdasági növekedése, különösen annak fényében, hogy 2020-ra 8,3%-os csökkenéssel számoltak.

Az adatok fényében úgy tűnik, hogy az Európai Unió nagyobb gazdasági veszteséget tapasztalt meg, mint a legtöbb nagyhatalom, és erejének visszanyerése is lassabban várható. Bár a közös adósságfelvétel rendkívül kockázatos, és a közös uniós költségvetés elfogadását számos kérdés övezi, úgy tűnik, hogy

² Lásd: <https://tradingeconomics.com/country-list/government-debt-to-gdp?continent=europe>

Szegény Európa egyre szegényebb

egységes uniós fellépés nélkül a tagállamoknak alig lenne esélyük helyt állni a globális piac erőterén.

2020. november 16.

Felhasznált irodalom

European Commission: *European Economic Forecast Autumn 2020*. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2020. Online: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip136_en_2.pdf

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közszerológati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédsg- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánljuk az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyzes bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defense policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighborhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.